

ÚDARÁS
CRAOLACHÁIN
NA hÉIREANN

BROADCASTING
AUTHORITY
OF IRELAND

Údarás Craolacháin na hÉireann
Treoirínite maidir le
Clúdach Reifreann

Márta 2018

Clár Ábhar

1. Réamhrá.....	3
2. Ceanglais Dhlíthiúla.....	3
3. Raon agus Dílnse.....	5
4. Dáta Éifeachtach.....	5
5. Cothroime, Oibiachtúlacht agus Neamhchlaontacht a Bhaint Amach	5
6. Coinbhleachtaí Leasa.....	8
7. Pobalbhreitheanna.....	9
8. Na Meáin Shóisialta.....	9
9. Fógraíocht.....	10
10. Craoltaí Páirtithe Polaitíochta.....	10
11. Moratóir.....	11
12. An Coimisiún Reifrinn.....	12
13. Éagsúlacht.....	13
14. Gearáin.....	13
15. Treoir.....	14

1. Réamhrá

Le Riail 27 de Chód an BAI maidir le Cothroime, Oibiachtúlacht agus Neamhchlaontacht i gCláir Nuachta agus Cúrsaí Reatha, ceanglaítear ar chraoltóirí cloí le Treoirlínte maidir le clúdach reifreann.¹ Leagtar amach sna Treoirlínte seo roinnt ceanglas ar chraoltóirí² maidir lena gclúdach reifreann agus tá feidhm acu de bhreis ar na rialacha i gCód an BAI maidir le Cothroime, Oibiachtúlacht agus Neamhchlaontacht i gCláir Nuachta agus Cúrsaí Reatha. Cuirtear ar fáil sna Treoirlínte seo freisin treoir do chraoltóirí faoin dóigh a bhféadfaí cothroime, oibiachtúlacht agus neamhchlaontacht a bhaint amach ina gclúdach.

2. Ceanglais Dhlíthiúla

Tugtar mionsonraí in Acht Craolacháin 2009 faoi na ceanglais dhlíthiúla a leagtar ar chraoltóirí maidir leis an dóigh a gclúdaíonn siad saincheisteanna nuachta agus cúrsaí reatha, lena n-áirítear reifrinn. Chuige sin:-

Déantar **ceanglais ghinearálta** ar chraoltóirí maidir le clúdach nuachta agus cúrsaí reatha a leagan amach in Alt 39(1) den Acht Craolacháin, ina luaitear:

“Cinnteach gach craoltóir:-

- a) *go ndéanfar an nuacht go léir a chraolfaidh an craoltóir a thuairisciú agus a chur i láthair go hoibiachtúil agus go neamhchlaonta gan aon tuairimí de chuid an chraoltóra féin a chur in iúl;*
- b) *go ndéanfar, nuair a bheifear ag déileáil i gcraolacháin le cúrsaí reatha, lena n-áirítear nithe is ábhair chonspóide poiblí nó is ábhair díospóireachta reatha poiblí, cothrom na féinne a thabhairt do na leasanna uile lena mbaineann agus go gcuirfear an t-ábhar a chraolfar i láthair go hoibiachtúil agus go neamhchlaonta gan aon tuairimí dá chuid féin nó dá cuid féin a nochtadh, ach amháin i gcás nach mbeidh sé indéanta an mhír seo a chur i bhfeidhm i ndáil le haon craolachán aonair, go bhféadfar a mheas gur aonad amháin dhá chraolachán ghaolmhara nó níos mó, má tharchuirtear na craolacháin laistigh de thréimhse réasúnach óna chéile.”*

¹ Luaitear i Riail 27 de Chód an BAI: “Ní mór don tuairisciú ar thoghchán nó ar reifrinn na treoir agus na cóid chleachtas a eiseoidh an BAI ó am go ham a chomhlíonadh.”

² Ar mhaithe le hamhras a sheachaint, ní thagraíonn an téarma ‘craoltóir’ mar a úsáidtear é in Alt 39 den Acht Craolacháin do láithreoirí aonair nó d’fhoireann cláir ach don chuideachta, comharchumann etc. gur leis úinéireacht na seirbhíse craolacháin agus a oibríonn an tseirbhís sin. Níor chóir glacadh leis uaidh sin go bhfuil láithreoirí aonair nó foireann cláir díolmhairte óna n-oibleagáidí de réir an Chóid seo.

Déantar ceanglais maidir le craoladh **craolacháin páirtithe polaitíochta** a leagan amach in Alt 39(2) den Acht Craolacháin, ina luaitear:

“(2) Ní choiscfidh aon ní i bhfo-alt (1) (a) nó (1) (b) ar chraoltóir craolacháin páirtithe polaitíochta a tharchur ar choinníoll nach ndéanfaidh craoltóir, le linn dó an t-am le haghaidh craolacháin den sórt sin a leithroinnt, tosaíocht mhíchothrom a thabhairt d’aon pháirtí polaitíochta.”

Déantar ceanglais maidir le **fógraíocht** a leagan amach in Alt 41(3) den Acht Craolacháin, ina luaitear:

“Ní chraolfaidh craoltóir fógrán a bheidh dírithe ar chuspóir polaitíochta...”

An ceanglas ar an BAI i dtaca leis an **gCód maidir le Cothroime, Oibiachtúlacht agus Neamhchlaontacht i gCláir Nuachta agus Cúrsaí Reatha** a fhorbairt, leagtar amach é in Alt 42(1), in Alt 42(2)(a) agus in Alt 42(2)(b) agus (e) den Acht Craolacháin, ina luaitear:

- (1) *Déanfaidh an tÚdarás, de réir an ailt seo, cód nó cóid lena rialófar caighdeáin agus cleachtas (“cód craolacháin”) a bheidh le comhlíonadh ag craoltóirí a ullmhú agus, ó am go ham de réir riachtanas na hócáide, a athmheas.*
- (2) *Déanfar a fhoráil le cóid chraolacháin –*
 - (a) *go ndéanfar an nuacht go léir a bheidh á craoladh ag craoltóir a thuairisciú agus a chur i láthair go hoibiachtúil agus go neamhchlaonta gan aon tuairimí de chuid an chraoltóra féin a nochtadh,*
 - (b) *go ndéanfar, nuair a bheifear ag déileáil i gcraolacháin le cúrsaí reatha, lena n-áirítear nithe is ábhair chonspóide poiblí nó is ábhair díospóireachta reatha poiblí, cothrom na féinne a thabhairt do na leasanna uile lena mbaineann agus go gcuirfear an t-ábhar a chraolfar i láthair go hoibiachtúil agus go neamhchlaonta gan aon tuairimí de chuid an chraoltóra féin a nochtadh,*

(e) nach ndéanfaidh craoltóir, le linn dó nó di an t-am a leithroinnt le haghaidh craolacháin páirtithe polaitíochta a tharchur, tosaíocht mhíchothrom a thabhairt d'aon pháirtí polaitíochta.

3. Raon agus Dlínse

Beidh feidhm ag na Treoirínte maidir le craoltóirí laistigh de dhlínse Phoblacht na hÉireann agus ní bheidh feidhm acu maidir le seirbhísí eile a fhaightear de ghnáth sa Stát seo ach a cheadúnaítear sa Ríocht Aontaithe nó i ndlíní eile. Tugann an BAI spreagadh do chraoltóirí atá lasmuigh den dlínse, a bhfuil a gcuid seirbhísí infhaighte i bPoblacht na hÉireann agus a chlúdaíonn nuacht agus cúrsaí reatha na hÉireann, a bheith aireach ar na Treoirínte, nuair is iomchuí, agus cinneadh á dhéanamh acu ar a gcur chuige maidir le clúdach reifreann.

Ní bheidh feidhm leis na Treoirínte ach amháin i gcás lánas craolta ina ndéantar tagairt do reifreann nó do reifrinn e.g. ábhar nuachta nó cúrsaí reatha nó ábhar eile, mar shampla clár siamsaíochta éadrom ina gcumhdaítear an topaic nó fógra ina ndéantar tagairt don topaic.

Má chuirtear duine atá páirteach i bhfeachtas reifrinn san áireamh i gcaoladh ní chiallóidh sé sin go gcaithfidh an craoladh cloí go huathoibríoch leis na Treoirínte seo díreach ar an mbonn go raibh sé nó sí le feiceáil sa chraoladh. Ní bheidh a gcuid sa chraoladh ábhartha ach amháin má tá nasc bunaithe idir a gcuid rannpháirtíochta sa chraoladh agus an reifreann féin, mar shampla, i gcás ina ndéanann an duine nó duine éigin eile tagairt do reifreann.

Níl feidhm ag na Treoirínte maidir le lánas cló, meáin shóisialta nó le cló ar líne ná le lánas closamhairc.

4. Dáta Éifeachtach

Foilseoidh an BAI an dáta éifeachtach le haghaidh na dTreoirínte roimh gach reifreann nó reifrinn a bheidh le tionól. Beidh éifeacht leis na Treoirínte seo go dtí go ndúnfaidh na stáisiúin vótála ar lá na vótála.

5. Cothroime, Oibiachtúlacht agus Neamhchlaontacht a Bhaint Amach

Imríonn craoltóirí ról tábhachtach luachmhar sa dóigh a gcuirtear faisnéis faoi reifrinn in iúl do mhuintir na hÉireann agus sa dóigh a bpléann muintir na hÉireann an fhaisnéis sin. Ar an gcúis sin, tugtar spreagadh do chraoltóirí na feachtais reifreann a chlúdach a chuimsithí is féidir, ag cur na nithe seo a leanas san áireamh: na hacmhainní atá ar fáil dóibh, a spriocphobal agus an cineál clársceidealú a chuireann an craoltóir ar fáil don lucht féachana/éisteachta. Is féidir cothroime, oibiachtúlacht agus neamhchlaontacht a bhaint amach ar bhealaí éagsúla, mar shampla, trí roghnú na rannpháirtithe, tríd an am craolta a thugtar, trí raon na díospóireachta, trí struchtúr an chláir, tríd an dóigh a láimhseálann an láithreoir an topaic, trí chomhdhéanamh an lucht féachana nó trí bhealaí oiriúnacha eile.

Ina gcur chuige maidir le clúdach, iarrtar ar chraoltóirí aird a thabhairt ar na nithe seo a leanas:-

Éagsúlacht Tuairimí

- Tugtar spreagadh do chraoltóirí an raon is leithne tuairimí a iarraidh faoi na saincheisteanna atá á n-ardú ag an leasú bunreachtúil beartaithe/ag na leasuithe bunreachtúla beartaithe. Áireofar leis sin ionchur ó leasanna reifreann³ atá i mbun feachtais ar son rith nó dhiúltú na reifreann agus a bhféadfadh a n-ionchur faisnéis luachmhar agus léargais luachmhara a chur ar fáil do lucht féachana/éisteachta. Áireofar leis freisin na daoine sin nach gcuireann leis an stáisiún go rialta agus a bhféadfadh nithe tábhachtacha a bheith le rá acu i gcomhthéacs na ndíospóireachtaí reifreann agus a bhféadfadh, nó nach bhféadfadh, tuairim luaite a bheith acu faoin dóigh ar cheart don phobal vótáil;

Rannpháirtíocht Lucht Féachana/Éisteachta

- Maidir le cláir a bhfuil rannpháirtíocht lucht féachana ina cuid díobh, lena n-áirítear ionchur ar an bhfón nó trí theachtaireacht téacs agus díospóireachtaí beo, ba cheart do chraoltóirí a chinntiú go léirítear raon cuí tuairimí sna ceisteanna, sna ráitis agus sna saincheisteanna a ardaítear le linn na gclár sin.
- Ba cheart do chraoltóirí aird a bheith acu ar aon cheangal idir rannpháirtithe i gclár agus leasanna reifrinn, mar shampla, i gcás ina bhfuil gné leasa daonna ag an ionchur. Sna cásanna sin, ba cheart an ceangal a chur in iúl do lucht féachana i gclúdach nuair a chraoltar an clár;

Saincheisteanna ‘Cothroime’ agus Leithroinnt Am Craolta

- Is féidir cothroime, oibiachtúlacht agus neamhchlaontacht a bhaint amach le linn clársceidealú trí leasanna reifreann ón dá thaobh den díospóireacht a chur san áireamh. Is féidir é sin a bhaint amach freisin tríd an ionchur ó láithreoir an chláir atá ag imirt an róil mar *‘ionadaí don fhreasúra’*. D’fhéadfaí é a bhaint amach freisin trí ionchuir ó rannpháirtithe eile nach bhfuil ag dul i mbun feachtais ar son toradh ar leith i reifreann/reifrinn ach a d’fhéadfadh tuairimí taobh amháin den fheachtas nó an taoibh eile den fheachtas a chur in iúl le linn plé nó díospóireachta ar chlár agus é ag tarraingt ar a shaineolas nó ar a thaithí féin. Dá bhrí sin, níl aon oibleagáid ann gach ionchur a ‘chothromú’ go huathoibríoch ar chlár aonair le tuairim fhreasúrach agus is féidir cothromas a bhaint amach ar raon bealaí.

³Folaíonn **‘Leasanna Reifreann’** na nithe seo a leanas, ach níl siad teoranta dóibh: páirtithe polaitíochta, ionadaithe tofa, an Rialtas, eagraíochtaí a bunaíodh go sonrach chun críocha dul i mbun feachtais le linn na reifreann, daoine aonair (lena n-áirítear iad siúd atá nó a bhí i seilbh oifig phoiblí) atá i mbun feachtais le haghaidh toradh ar leith ar na reifrinn, chomh maith le grúpaí sóisialta agus sochaí shibhialta atá ann cheana atá páirteach i bhfeachtas i leith na reifreann.

Anuas air sin, níl aon cheanglas ann comhionannas dearbh am craolta a leithroinnt ar leasanna reifreann le linn chlúdach na reifreann. Cé go bhfuil sé tábhachtach a chinntiú go gcuireann an clúdach am craolta ar fáil do leasanna reifreann chun a gcuid tuairimí faoi athruithe beartaithe ar Bhunreacht na hÉireann a leagan amach, tugtar spreagadh do chraoltóirí glacadh le cur chuige maidir le clúdach lena leagtar béim ar na saincheisteanna nach mór don phobal cinneadh a dhéanamh orthu in ionad glacadh le cur chuige atá teoranta go bunúsach lena chinntiú go bhfaigheann leasanna reifreann méid cothrom am craolta. Ina ionad sin, is luachmhar atá díriú ar na saincheisteanna sa dóigh is go bhféadfadh sé bheith níos tairbhiúla don rogha dhaonlathach a dhéanfaidh daoine aonair ná cur chuige maidir le clúdach a bhfuil cineál sáraíochta ag baint leis go bunúsach.

Mar sin, ní mór an cur chuige a nglactar leis a bheith cothromasach agus cóir do gach leas agus ní mór é a dhéanamh ar bhealach follasach. Ag brath ar na himthosca, d'fhéadfaí gur ghá tuairim fhreasúrach agus/nó leithroinnt chothrom am craolta a chur san áireamh d'fhonn cothroime, oibiachtúlacht nó neamhchlaontacht a bhaint amach nó d'fhéadfadh cuir chuigí eile a bheith i gceist a d'fhéadfadh a bheith riachtanach lena chinntiú go gcomhlíontar leasanna an lucht féachana. I ngach cás, is faoin gcraoltóir cinneadh a dhéanamh, tar éis dó breithniú a dhéanamh ar na nithe atá idir lámha agus atá riachtanach chun cothroime, oibiachtúlacht agus neamhchlaontacht a bhaint amach i gclár ar leith agus thar an gclúdach ina iomláine;

Scrúdú criticiúil na dTuairimí

- Ní hionann scrúdú criticiúil na dtuairimí atá ag leasanna reifreann atá ag dul i mbun feachtais ar son toradh ar leith sna reifrinn ann féin agus fianaise ar easpa cothroime, oibiachtúlachta agus neamhchlaontachta ós rud é gur ról cuí do chraoltóirí é a chinntiú go dtugtar am chun ráitis agus seasaimh na leasanna sin a scrúdú agus a cheistiú (ar bhealach láidir, nuair is gá). Mar sin féin, ní sháraíonn sé sin an ceanglas maidir le tuairimí na leasanna reifreann a iarraidh, iad a chur san áireamh i gclársceidealú agus/nó a ndearcadh a léiriú i mír nuachta nó cúrsaí reatha i gcásanna ina bhfuil sé riachtanach d'fhonn cothroime, oibiachtúlacht agus neamhchlaontacht a bhaint amach;

Freagracht maidir le Cur Chuige Eagarthóireachta

- Is cuí go bhfuil sé faoi na craoltóirí amháin cinntí a dhéanamh ar chlúdach eagarthóireachta na reifreann. Agus iad ag déanamh amhlaidh, ní mór do chraoltóirí meicníochtaí atá oscailte, follasach agus cothrom do gach leas agus don phobal a fhorbairt i dtaca lena gcur chuige maidir le clúdach. Ba cheart breithniú agus forbairt a dhéanamh ar na meicníochtaí sin ag céim luath agus ba cheart faisnéis faoin gcur chuige a bhfuiltear ag glacadh leis a bheith ar fáil do gach páirtí leasmhar.

Ba cheart do chraoltóirí bheith ábalta a thaispeáint conas a baineadh é sin amach i gcomhthéacs na ngearán a fuair an craoltóir nó an BAI go díreach.

Ba cheart do chraoltóirí a thabhairt faoi deara gur imeachtaí dinimiciúla iad na reifrinn agus ba cheart dóibh breithniú gníomhach a dhéanamh ar a gcur chuige maidir le clúdach i rith feachtais agus an cur chuige sin a leasú má mheasann siad go bhfuil sé riachtanach agus cuí déanamh amhlaidh.

Leagtar síos go mion i gCód an BAI maidir le Cothroime, Oibiachtúlacht agus Neamhchlaontacht i gCláir Nuachta agus Cúrsaí Reatha an chaoi ar cheart cothroime, oibiachtúlacht agus neamhchlaontacht a bhaint amach. Ba cheart do chraoltóirí a chinntiú go bhfuil cur amach ag an bhfoireann go léir ar an gCód seo agus na Treoirí seo. Tabharfaidh an BAI comhairle ach í a iarraidh agus ba chóir iarratais den sórt sin a sheoladh i scríbhinn chuig referenda@bai.ie. Is féidir dul i dteagmháil freisin leis an BAI ach glaoch ar 01 644 1200.

6. Coinbhleachtaí Leasa

Le Cód an BAI maidir le Cothroime, Oibiachtúlacht agus Neamhchlaontacht i gCláir Nuachta agus Cúrsaí Reatha, ceanglaítear ar gach craoltóir beartais agus nósanna imeachta cuí a chur i bhfeidhm agus a chur chun feidhme chun aghaidh a thabhairt ar aon choinbhleachtaí leasa a d'fhéadfadh bheith ann nó a d'fhéadfadh teacht aníos i leith duine ar bith ag a bhfuil baint eagarthóireachta le haon lánas nuachta nó cúrsaí reatha, is cuma cé acu a oibríonn an duine sin ar an aer nó a oibríonn sé den aer.⁴ Baineann tábhacht ar leith leis an gceanglas sin maidir le clúdach na reifreann.

Sa chomhthéacs sin, is é tuairim an BAI go bhfuil sé míchuí do dhaoine a bhfuil baint acu le leasanna reifreann cláir a láithriú le linn thréimhse feachtais na reifreann. Mar sin féin, is faoi chraoltóirí cinneadh a dhéanamh de réir cáis ar na socrúcháin chúí agus aird ar a n-oibleagáidí reachtúla, an cineál cláir atá á chur i láthair, an bhaint atá ag an láithreoir i bhfeachtas agus i gcomhthéacs an chaidrimh chonarthaigh, fostaíochta nó shaorálaigh atá idir an láithreoir agus an craoltóir.

Níl cead ag craoltóir ráitis tacaíochta a thabhairt ar an aer ar son seasamh ar leith maidir leis na reifrinn. Níl cead ach an oiread ag an bhfoireann (atá fostaithe, ar chonradh nó a dhéanann obair shaorálach le craoltóir) ráitis tacaíochta a dhéanamh ar an aer ar son seasamh ar leith maidir leis na reifrinn. Ba cheart do chraoltóirí a thabhairt faoi deara go bhféadfadh sé a bheith de thionchar ag ráitis a dhéanann láithreoirí cláir den aer maidir le reifrinn, go háirithe láithreoirí nuachta agus cúrsaí reatha, an bonn a bhaint de neamhchlaontacht mheabhairbhraite a gclúdaigh. Féadfaidh an BAI aird a bheith aige ar thuairimí den sórt sin i gcás inar léir go bhfuil nasc le craoltóir. Is faoi chraoltóirí déileáil leis na saincheisteanna sin ag féachaint ar a gcur chuige maidir le clúdach agus i gcomhthéacs a gcaidrimh chonarthaigh nó fostaíochta nó shaorálaigh le láithreoirí.

⁴ Riail 25.

Ba cheart do chraoltóirí a thabhairt faoi deara nach ionann buntréithe ná tosca pearsanta duine aonair iontu féin agus coinbhleacht leasa e.g. aois, inscne, stádas pósta, eitneachas, stádas teaghlaigh, claonadh gnéis, creidimh etc.

7. Pobalbhreitheanna

Uirlis úsáideach chun eolas a thabhairt don lucht féachana/éisteachta faoi rúin vótála is ea pobalbhreitheanna. Sa chás go bhfuil pobalbhreitheanna á n-úsáid mar chuid de chlúdach na reifreann, ba cheart faisnéis a bheith ag gabháil leis an gclúdach a chabhraíonn leis an lucht féachana/éisteachta tábhacht na pobalbhreithe a thuiscint. Ní mór faisnéis a chur ar fáil ar an aer maidir leis na sonraí faoi dháta na pobalbhreithe, faoin té a choimisiúnaigh é agus a d'íoc as, faoin gcuideachta/eagraíocht a rinne é, líon na ndaoine a cuireadh faoi shuirbhé agus cá raibh siad.

Agus iad ag léiriú torthaí na bpobalbhreitheanna don lucht féachana/éisteachta, moltar do chraoltóirí léirmhíniú na dtorthaí arna gcur ar fáil ag na daoine sin a choimisiúnaigh/a thug faoin bpobalbhreith a chur san áireamh agus aird a thabhairt freisin ar a n-anailís chriticiúil féin ar na torthaí freisin agus an modheolaíocht a úsáideadh chun tabhairt faoin bpobalbhreith.

Ina theannta sin, cé go bhfuil sé dlisteanach aird chuí a bheith ar ualú thuairimí an phobail mar a thugtar le fios i dtorthaí pobalbhreithe, ba cheart do chraoltóirí smaoinreamh freisin cé go bhféadfadh an pobal a bheith i bhfabhar seasamh faoi leith, nach bhfágann sin nach bhfuil an seasamh eile (freasúrach) chomh dlisteanach céanna ar an mbunús go bhfuil dearcadh an tromlaigh i gceist. Chuige sin, ba cheart do chraoltóirí aird chuí a bheith acu freisin ar fhiúntais aon argóintí a dhéanann siad sin atá i bhfabhar nó i gcoinne tograí reifrinn ina n-iarrtar ar shaoránaigh machnamh a dhéanamh.

8. Na Meáin Shóisialta

Cuirtear i gcuimhne do chraoltóirí go gceanglaítear orthu, i dtaca le *Cód an BAI maidir le Cothroime, Oibiachtúlacht agus Neamhchlaontacht i gCláir Nuachta agus Cúrsaí Reatha*, beartais chuí agus nósanna imeachta cuí a bheith i bhfeidhm acu maidir le hionchuir ar an aer a fhaightear trí na meáin shóisialta a láimhseáil. Ní mór na beartais agus na cleachtais sin a chur i bhfeidhm maidir le cásanna ina dtagraítear do na meáin shóisialta ar an aer i gcomhthéacs an chlúdaigh reifrinn. Mar gheall ar a thábhachtaí atá reifrinn, ba cheart do chraoltóirí bearta breise a chur chun feidhme chun a chinntiú gur cruinn, cothrom, oibiachtúil agus neamhchlaonta atá tagairtí ar an aer do na meáin shóisialta.

9. Fógraíocht

Déantar foráil in Alt 41(3) den Acht Craolacháin 2009 nach gcaolfaidh craoltóir fógrán a bheidh dírithe ar 'chuspóir polaitíochta'. Sa chomhthéacs seo, cinnteoidh craoltóirí go mbeidh fógraíocht saor ó ábhar a d'fhéadfaí a léirmhíniú mar ábhar a thugann aghaidh ar shaincheisteanna reifreann nó a d'fhéadfaí a mheas go réasúnach a bheidh dírithe 'ar chuspóir polaitíochta' ag sárú Alt 41(3). Beidh feidhm ag an toirmeasc sin maidir le fógraíocht d'imeachtaí, fógraí faoi chruinnithe nó imeachtaí eile atá á n-eagrú ag leasanna reifreann mar chuid dá bhfeachtas.

Agus cinneadh á dhéanamh ar cé acu a sháraíonn fógrán an toirmeasc reachtúil nó nach sáraíonn, tá an BAI den tuairim go bhfuil sé réasúnach do chraoltóirí na trí thoisce seo a leanas a chur san áireamh:-

- Ábhar an fhógráin;
- An comhthéacs ina gcaoltar an fógrán;
- Aidhmeanna agus cuspóirí an fhógróra agus an fheachtais fógraíochta.

Is é taithí an BAI go dtí seo go bhféadfadh ceann amháin nó níos mó ná ceann amháin de na trí thoisce ról cinntitheach a imirt i gcinneadh a dhéanamh ar cé acu a chomhlíonann fógrán an toirmeasc reachtúil nó nach gcomhlíonann.

10. Craoltaí Páirtithe Polaitíochta

Ceadaítear craoltaí páirtithe polaitíochta le linn feachtais reifreann i dtaca le hAlt 39(2) den Acht Craolacháin 2009. Cé nach bhfuil aon oibleagáid ar chraoltóirí craoltaí páirtithe polaitíochta a tharchur le linn thréimhse feachtais na reifreann, ní mór dóibh siúd a dhéanann amhlaidh a chinntiú gurb éard atá san am iomlán a leithdháiltear ar na craoltaí sin ná **am craolta cothrom** atá á thabhairt dóibh siúd i bhfabhar na n-athruithe bunreachtúla beartaithe agus dóibh siúd ina n-aghaidh.

Tarchuirfeadh craoltaí páirtithe polaitíochta ag amanna atá dírithe ar lucht féachana/éisteachta comhchosúil le haghaidh na gcaoltaí go léir den chineál sin a bhaint amach. Ba cheart cóiriú cosúil craolacháin a chur ar fáil le haghaidh chraoltaí páirtithe polaitíochta go léir, agus iad á dtosú agus iad á gcur i gcrích ar aon. Ní fhéadfaidh ach amháin páirtithe polaitíochta atá áirithe ar *Chlár na bPáirtithe Polaitíochta* arna fhoráil faoi dhlí na hÉireann leas a bhaint as craoltaí den sórt sin.

Chun a chinntiú nach rangáítear craolachán páirtithe polaitíochta mar fhógrán (rud a thoirmisctear le hAlt 41(3) d'Acht 2009), ní bheidh feidhm ag íocaíocht ná comaoin chosúil maidir leis na craoltaí sin.

11. Moratóir

Comhlíonfaidh craoltóirí raidió agus teilifíse moratóir ar chlúdach na reifreann. Beidh an moratóir i bhfeidhm ón 2pm ar an lá roimh lá na vótála agus ar feadh lá na vótála féin go dtí go ndúnfar stáisiúin vótála.⁵

Cinntoidh craoltóirí go gcomhlíonfar an méid seo a leanas i rith na tréimhse:-

Ní chraolfar ábhar a bhaineann go díreach le saincheisteanna reifreann agus le leasú bunreachtúil gaolmhar/leasuithe bunreachtúla gaolmhara agus an moratóir i bhfeidhm. Áirítear leis sin ábhar a bhaineann leis na fiúntais nó na neamhfhiúntais a ghabhann le saincheisteanna na reifreann agus/nó leis na leasuithe bunreachtúla a bheartaítear.

Tá feidhm ag an moratóir maidir leis an bpearsanra ar an aer ar fad, lena n-áirítear na nithe seo a leanas ach gan a bheith teoranta dóibh: láithreoirí agus ionadaithe do leasanna reifreann agus do ghrúpaí, páirtithe polaitíochta san áireamh.

An Moratóir a Chur i bhFeidhm

Chun an moratóir a chur i bhfeidhm, beidh ar chraoltóirí cothromaíocht a bhaint amach idir ceanglais leis an bpobal a choinneáil ar an eolas thar an tréimhse seo agus a chinntiú nach sáraíonn clársceidealú an moratóir mar atá leagtha amach thuas.

Agus an chaoi a gcuirfear an moratóir i bhfeidhm á bhreithniú acu, ba cheart do chraoltóirí aird a bheith acu ar na nithe seo a leanas:

- Níl an moratóir beartaithe le cosc a chur ar chlúdach scéalta dlisteanacha nuachta agus cúrsaí reatha nach mbaineann leis na reifrinn le linn na tréimhse seo. Mar sin féin, ba cheart do chraoltóirí seachaint a dhéanamh ar ábhar (lena n-áirítear scéalta nuachta úra ag teacht isteach) a chraoladh a chreideann an craoltóir a bheith beartaithe le tionchar a imirt nó ionramháil a dhéanamh ar chinntí vótálaithe le linn thréimhse an mhoratóra agus/nó ar dóigh dó déanamh amhlaidh. Is ceist eagarthóireachta í sin atá le breithniú de réir cáis.

Ba cheart aird ar leith a thabhairt do na tuairimí a chuireann aon rannpháirtithe i gcláir in iúl le linn na tréimhse a chlúdaíonn an moratóir;

⁵ Aithníonn an BAI go gcuirfear an vótáil ar siúl ar chuid d'oileáin na hÉireann níos túsce ná in aon áit eile in Éirinn. I roinnt cásanna, beidh an vótáil ar siúl níos túsce freisin tríd an bpost. Ní bheidh feidhm leis an moratóir, áfach, ach ón 2pm ar an lá roimh lá na vótála sula n-oscloídh formhór na stáisiún vótála in Éirinn go dtí go ndúnfar iad ar lá na vótála. Beidh feidhm ag an moratóir freisin i gcás **aon toghcháin, lena n-áirítear fothoghcháin**, atá le rith ar an lá céanna a mbeidh na reifrinn ar siúl.

- Ba cheart bearta a dhéanamh chun a chinntiú nach bhfuil ábhar a sháródh an moratóir in athchraoltaí cláir thar oíche a sceidealaítear le linn an mhoratóra. Moltar do chraoltóirí cláir a chur in eagar (más féidir) nó clár malartach a sceidealú le go seachnaítear sáruihte teagmhasacha an mhoratóra;
- Ceadaítear clúdach ar fhíricí neamhchonspóideacha a bhaineann leis an vótáil (e.g. uaireanta oscailte na stáisiún vótála, tuairiscí fíorasacha faoi vótáil arna dtabhairt ag ceannairí páirtithe polaitíochta agus ag ionadaithe eile do leasanna reifreann) ach an clúdach sin a bheith ag cloí leis an moratóir;
- Leathnaíonn an moratóir chuig gach réimse den chlársceidealú, lena n-áirítear léirmheasanna nuachtáin, clúdach pobalbhreitheanna, fógraí faisnéise etc. Bíonn aire ar leith riachtanach agus ráiteas á thabhairt ar léirmheasanna nuachtáin, ábhar ar líne nó na meáin shóisialta nó iad á gclúdach mar nach mbíonn siad faoi réir an mhoratóra;
- Pobalbhreitheanna díreach tar éis na vótála, a dhéantar lasmuigh de stáisiúin vótála ar lá na vótála agus a mheasann conas a vótáil daoine i ndáiríre, ní féidir iad a chraoladh ach tar éis dhúnadh na mbothanna vótála.

12. An Coimisiún Reifrinn

I dtaca le hAchtanna an Reifrinn (1998 agus 2001), ceapfaidh an Rialtas Coimisiún Reifrinn. Is ilchineálach atá ról an Choimisiúin agus áirítear leis eolas an phobail ar reifreann a chur chun cinn agus na toghthóirí a spreagadh chun vótáil sa vótaíocht.

Sa chomhthéacs sin agus i dtaca le hAchtanna an Reifrinn agus an Acht Craolacháin 2009, féadfaidh an tAire Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil ordú a thabhairt do RTÉ, do TG4 agus don BAI socrú a dhéanamh le haghaidh leithroinnt an ama craolacháin chun cabhrú leis an gCoimisiún Reifrinn ina ról.

Tá oibleagáid ar RTÉ, ar TG4 agus ar an BAI cloí leis an iarratas seo agus tá sé de cheangal ar gach craoltóir, lena n-áirítear iad siúd atá ceadúnaithe ag an BAI, am craolta a chur i leataobh le haghaidh fógraí arna ndéanamh ag an gCoimisiún Reifrinn má iarrtar orthu déanamh amhlaidh.

Ní hionann fógráin arna ndéanamh ag an gCoimisiún Reifrinn agus fógraí agus níl siad san áireamh nuair atáthar ag ríomh am craolta fógraíochta ná teorainneacha leis an am craolta sin atá i bhfeidhm maidir le craoltóirí Éireannacha raidió agus teilifíse.

13. Éagsúlacht

Tá sé mar chuspóir straitéiseach ag an BAI timpeallacht meán a chothú a thugann léiriú ar éagsúlacht shochaí na hÉireann, agus a thugann rochtain ar an tsochaí sin. Is cuspóir straitéiseach é freisin clársceidealú ar ardchaighdeán a chothú agus a chur chun cinn i nGaeilge. Sa chomhthéacs sin, spreagtar craoltóirí chun meascán guthanna agus tuairimí a áireamh ina gclúdach, lena n-áirítear meascán daoine a dhéanann ionadaíocht ar éagsúlacht inscne agus chultúrtha agus shóisialta. Spreagann an BAI seirbhísí Béarla freisin deiseanna a chur ar fáil chun na reifrinn a chlúdach i nGaeilge.

Cé nach n-áirítear oibleagáidí i Rialacha Rochtana an BAI ó thaobh clúdach inrochtana a chur ar fáil maidir le nuacht agus cúrsaí reatha, spreagann an BAI craoltóirí teilifíse chun clúdach reifreann a sholáthar atá inrochtana dóibh siúd a bhfuil deacrachtaí éisteachta acu nó atá bodhar, agus dóibh siúd atá caoch nó dall agus iad siúd a bhfuil deacrachtaí éisteachta acu agus atá caoch. Is féidir é sin a dhéanamh trí fhotheidealú, tráchtairacht fuaimne nó Teanga Chomharthaíochta na hÉireann a sholáthar.

14. Gearáin

Daoine den lucht féachana agus den lucht éisteachta a chreideann nár chomhlíon an bunábhar clár na Treoirlínte nó *Cód an BAI maidir le Cothroime, Oibiachtúlacht agus Neamhchlaontacht i gCláir Nuachta agus Cúrsaí Reatha*, tá siad i dteideal gearán a dhéanamh. Tá faisnéis maidir leis an bpróiseas gearán le fáil ar láithreán gréasáin an BAI www.bai.ie nó trí ghlaoch a chur ar 01 644 1200.

Nuair atá tú ag déanamh gearáin leis an gcraoltóir, ba cheart duit an craoladh cláir ábhartha a shainaithint agus míniú a thabhairt ar na gnéithe den chraoladh is cúis leis an ngearán atá á dhéanamh agat. Tá sé tábhachtach foras do ghearáin a leagan amach go soiléir nó cén fáth a gcreideann tú nach gcomhlíonann an bunábhar clár Cód ná Treoirlínte an BAI.

Tabhair faoi deara nach mbreithneoidh an BAI gearáin faoi ábhar nó faoi phróisis eagarthóireachta **roimh chraoladh**, lena n-áirítear gearáin a bhaineann le cinní eagarthóireachta faoi fhoirmáidí díospóireachta, tríd is tríd, nó iad sin ina mbíonn ceannairí páirtithe polaitíochta rannpháirteach. Ní bhreithneoidh an BAI ach amháin gearáin faoi phróisis eagarthóireachta tar éis an t-ábhar a chraoladh agus a mhéid is go bhfuil baint ag na próisis sin le substaint an ghearáin. Ní bhreithneoidh an BAI ach an oiread gearáin faoi fhógráin a rinneadh thar ceann an Choimisiúin Reifrinn nó aon chraoltaí ó pháirtithe polaitíochta dá bhforáiltear sa bhreis ar alt 39(2) d'Acht Craolacháin 2009.

15. Treoir

Is féidir leis an BAI treoir a thabhairt ar chur i bhfeidhm an mhoratóra, agus na dTreoirlínte tríd is tríd, ach ní dhéanfaidh sé é sin ach amháin nuair a bheidh cóip chraolta bheartaithe ag gabháil le hiarratais den sórt sin de réir na nósanna imeachta dá ndéantar foráil dóibh sna Nótaí Treorach a ghabhann le *Cód an BAI maidir le Cothroime, Oibiachtúlacht agus Neamhchlaontacht i gCláir Nuachta agus Cúrsaí Reatha*. Ba chóir iarratais a sheoladh ar ríomhphost chuig referenda@bai.ie.

TABHAIR FAOI DEARA

Ní airbheartaíonn na Treoir seo a bheith ina ráiteas cuimsitheach ar an dlí. Coimeádann an BAI an ceart aige féin chun na Treoirlínte seo a leasú má mheasann sé go bhfuil sé riachtanach nó stuama déanamh amhlaidh. Féadfaidh an BAI treoir neamhfhoirmiúil a chur ar fáil, gan dliteanas. Ní rachaidh sé sin i bhfeidhm ar a rogha chun cinneadh a dhéanamh ar chásanna/ar ghearáin i ndiaidh a gcríoil ná ar fheidhmiú a dhualgas rialála. Ba cheart do chraoltóirí a gcomhairle dlí féin a lorg maidir le saincheisteanna comhlíonta, nuair is gá.